

määriä ja keksiä keinoja niiden saavuttamiseksi. Sama ongelma on nähtävissä myös alkoholistien hoidossa, sillä monet tehokkaiksi havaitut hoitomenetelmät perustuvat pitkälti asiakkaan metakognition. Siinä tapauksessa, että asiakkaalla on puutteita näissä taidoissa, joudutaan etenemään hyvin pienin askelin. Tällainen työskentely asettaa suuria vaatimuksia myös hoitotyöntekijälle.

Vilkin julkaisu ei ole mikään kansanpainos. Esimerkiksi

päihdehuollon työntekijöiden voi olla vaikeata ymmärtää, miten se liittyy heidän työhönsä. Eihän siinä ole sanaakaan alkoholismista. Julkaisun ideoiden kääntäminen päihdehuollon kielelle edellyttäisi melkoista ohjelmointipanosta.

Hoitotyöntekijät tarvitsisivat kaikkein ensimmäiseksi käytännöllisen oppaan, jossa selvitetään, miten tällaiset vaikeudet tunnistetaan ja mitä sitten tehdään.

PEKKA SAARNIO

JUHANI VILKKI

TOIMINNAN OHJELMOINNIN
NEUROPSYKOLOGISET HÄIRIÖT

HELSINKI: KUNTOUTUSSÄÄTIÖ, 1992

116 s. + 4 liitettä

KIILTOKUVAT PEILEINÄ

Ihmisen matkustaa sekä ajassa että paikassa. Siksi matkoja voidaan elää ja eletään muistoissa. Ostettuina tuliaisina, lähetettyinä kortteina, otettuina valokuvina tai tietoisemmin tehtyinä matkakuvauksina, eräänlaisina kokemusten lokikirjoina. Kai juuri siksi tähän kaikkeen liittyy aina enemmän tai vähemmän romantiikkaa vähän samaan tapaan kuin vanhoihin koskettaviin valokuviiin. Niissä on jotain naiivia, hyvin hellyttävää, ja ehkä juuri siksi niitä hairahtuu pitämään totena, todellisena kuvana aikakaudesta ja sen elämisen tavasta. Tuon kaiken yhdistyessä lukijan edessä voi olla vaikkapa Hilpi Sauren ja Liisi Huhtalan kokoama kirja ”Sinisen junan ikkunasta”. Kirja koostuu

postikorteista, kirjeistä, matkakajutuista, henkilökohtaisista muistiinpanoista, joita ovat lähelleet suomalaiset kirjailijat ja taiteilijat matkoiltaan Euroopassa ennen toista maailmansotaa.

Silloin matkustaminen oli jonkin verran hankalampaa ja sosiaalisesti erottelevampaa kuin tänä päivänä. Sosiaalisen erottelun pelkistää ”kaikkien matkaskribenttiemme äiti”, maailmanmatkaja Olavi Paavolainen 19.4.1928 päivätyssä kirjeessä isälleen: ”Kiitos, rakas Pappa, rahoista! Hätäännyin pyytämään aivan liikaa.” Rahvaalla ei ollut varaa matkustaa. Se oli ylitellyt rajoja lähinnä sotilaina tai oppipoikina, mutta ei vielä ns. turisteina, mikä olisi vaatinut sekä vapaa-

aikaa että rahaa. Matkustaminen oli etuoikeus. Ja tätä etuoikeutta — vailla massojen painetta — tuntuvat ns. massaturismikriitikot tänä päivänä hamuavan ”laatuna” massamatkailun ”pinnallisuuden” sijaan.

Joka tapauksessa käsillä olevaa kirjaa lukee ja sen viehättävää, nostalgista mm. kortteista, matkakuvista ja piirroksista koostuvaa kuvitusta selaillee kuin vanhaa sattumalta vintin kätkeistä löytynyttä perhealbumia. Ehkä sillä erotuksella, että matkustamisen ”hurman” ohella tähän ”perhealbumiin” piirtyvät myös matkustamisen synkemmät sävyt: hankaluudet, koti-ikävä, mustasukkaisuus, rahahuolet jne.

Aineistosta ainakin toden-

tuu se, miten ikkunaa Eurooppaan avanneet ”esteeetikot” ovat matkanneet ja kokeneet matkakohteensa, ja ennen kaikkea se, mitä he ovat sieltä välittäneet muille, siis suomalaisille. Viimeksi mainittu on olennainen kysymys matkustamisen ja siitä kirjoittamisen hahmottamiseksi aikalaiskysymyksenä. Olennaista näyttää olevan se, mikä puuttuu. Näyttää siltä, etteivät kielitaitoiset matkalaisemme juuri olleet tekemisissä maan tavallisen alkuperäisrahvaan kanssa. Matkoillaan Pariisiin tai Lontoon, jotka olivat suosittuja matkan kohteita, he tapasivat lähinnä toisiaan ja suurlähetystöjen väkeä, diplomaattikuntaa. Siitä heidän Eurooppansa.

Aikansa makutuomari Paavolainen matkusteli Eurooppaa ristiin rastiin, ihastui sen urbaanisuuteen ja oli aivan vastaansanomaton muihin aikalaisiinsa nähden, mutta ...

Anne Fried toteaa 90-vuotishaastattelussaan (Helsingin Sanomat 26.4.1993) aikalaisestaan Paavolaisesta mm.: ”Ei, Paavolaisesta ei tullut eurooppalaista, mutta ehkä voi sanoa, että hän oli suomalainen eurooppalainen. Hänen ’Nyky-aikaa esimässä’ -kirjansa kuvaa aikakautta, joka kyllä oli olemassa, mutta otos on kapea ja ajallisesti lyhyt.”

Tuohon ”suomalaiseen eurooppalaisuuteen” puuttuu myös Johannes Salminen esseekokoelmassaan ”Rajamaa” käsitellessään Paavolaisen teosta ”Kolmannen valtakunnan vieraana”, jonka piti ottaa haltuunsa totuus aikakaudesta. Mutta missä ovat esimerkiksi keskitysleirit ja juutalaisvainot, kysyy Salminen. ”Ne hän

siivuttaa perustellen sillä ettei hänelle ole näytetty kumpia-kaan.”

Paavolainen oli kaikesta enakkoluulottomuudestaan huolimatta näkyjensä ja ennen kaikkea näytelmien vanki. Vai-va, joka ei näytä vielääkään hellelläneen. Ehkä päinvastoin, sillä eurooppalaistuminen kuituu brysselsisioitumiseksi.

Salminen jatkaa: ”Erehdykset, joihin hän rauhattomuudessaan syyllistyy, ovat nekin arvokkaampia kuin kotona pyssyttelijöiden valeturvallisuus. On kuitenkin nähtävästi vaikea avautua maailmalle ja olla silti hullaantumatta siihen: kaikkien maailmanmiehen elkeiden takana piili sentään annos nenästä vedettävää *maailaisserkkua* (kursivointi kirjoittajan). Siinä memento suomalaisille.”

”Sinisen junan” matkat alkavat ajallisesti 1900-luvun alun Italiasta päättyen 1939 maailmansotaa edeltävään Kreikkaan. Ikkunoita Eurooppaan auki repineet Tulenkantajat luulivat löytäneensä Euroopan, vaikka sen olivat löytäneet maanmiehet jo edellisellä vuosisadalla. Mutta mitään – sanoisinko – paneurooppalaisuutta se ei ollut, pikemminkin jonkinlaista kirjallista nälkää, jota yritettiin tyydyttää Lontoossa tai pariisilaisen kulttikahvilan pöydässä. Se oli jonkinlaista urbaanin elämäntunnon etsimistä vastapainoksi kotikutoiselle suomalaiselle sisäänlämpiävyydelle. Matkustettiin esimerkiksi kirjallisuudesta tuttuihin paikkoihin. Paavolainen poikkesi 1939 Ateenaan, koska Beverly Nichols oli kirjoittanut, miten Akropolis oli nähtävä juuri täydenkuun aikaan. Tai Mika Wal-

tari matkusti Ragusaan (nykyiseen Dubrovnikiin), koska Anna de Noailles oli kirjoittanut Ragusan aamuista, jasmii-neista ja siitä, miten sen kauneus raatelee sydäntä. Se näyttää vielä tänäkin päivänä punnitsevan nämä matkat jotenkin paremmiksi ja kulttuurisesti painavammiksi kuin jos saman ”vinkin” olisi epätas- mällisemmin formuloinut vaika-pa vain Junttilan pientalon emäntä. Siinä onkin matkustamisessa ”vapaasti liikkuvan älymystön” paradoksi. Älymystön edustajilla on kulttuurin koodi, jolla he maailmaa, maisemia ja niiden ihmisiä katsovat. Ja juuri he painottavat aitoutta tai kokemuksen autenttisuutta erottuakseen ns. massaturisteista.

Eurooppaa, eri maita, niiden kulttuuria ja politiikkaa katseltiin kahvilapöydän takaa ja tasolta. Usein vielä toisen tai toisten suomalaisten kanssa. Vähän samaan tapaan kuin tämän päivän interreilaajat katselevat näitä asioita rautatieasemien näkövinkkelistä. Tosin heillä on vähemmän pyrkyä diplomaattien läheisyyteen, ja niin muodoin interreilaaminen on korostuneesti initiaatoriihti, miehuuskoe. Yhteistä on kuitenkin eron vetäminen turistiin. Sinisen junan naurettavia ”seuramatkalaisia” edustavat amerikkalaiset Pariisissa.

Eurolobbareihin kirjan matkaajia yhdistää taas jonkinlainen sosiaalinen homogeneisuus: ollaan tekemisissä vain kaltaisten kanssa.

Kun kirjan aineisto on intii-min henkilökohtaista, siitä uupuu tuo ”oppinut” kynismi, jolla matkakirjailija yrittää rivien välissä osoittaa kokeneisuuttaan.

Kirjan ja kirjan matkailijoiden naiivi innostus ja patetia on jotenkin hellyttävän kiiltokuvamaista. Mutta juuri sitä kiiltokuvamaisuutta on hyvä pitää peilinä, kun katsoo tämän

päivän matkailijoita, sosiaalisine ”poroerotuksineen”. Kuva on tuttu, vain kehykset vaihtelevat.

SEPPO HELMINEN

HILPI SAURE &
LIISI HUHTALA
SINISEN JUNAN
IKKUNASTA
SKS 1992

SOSIAALIPOLITIIKAN PÄIVÄT

TALLINNA 22. - 23.10.1993

Alustava ohjelma, toukokuu 1993

Yleisteema:

SOSIAALIPOLITIikka HISTORIAALLISESSA MURROKSESSA

Perjantai 22.10.

- 10.00 Avaus ja tervehdykset
Sosiaalipoliittisen yhdistyksen esimies Jussi SIMPURA
Tallinnan pedagogisen korkeakoulun rehtori
Suomen Sosiaali- ja terveysministeriön tervehdys
- 10.30 Avausesitelmät
Viron sosiaalipolitiikka ennen ja jälkeen 1990
Ministeri Marju LAURISTIN
Hyvinvointivaltio: perikato, kuihtuminen vai loistava tulevaisuus?
Dosentti Pekka SULKUNEN
- 12.00 Lounas
- 14.00 Paneelikeskustelu
Miten sosiaalipolitiikkaa on rakennettu Suomessa - ja mitä siitä voisi oppia?
Suomalaisten sosiaalipolitiikan asiantuntijoiden paneelikeskustelu, virolainen johdattelija
- 15.30 Kahvitauko
- 16.00 Työryhmät
- 18.00
- 20.00 Illanvietto

Lauantai 23.10.

- 10.00 ja 11.00 järjestettyjä vapaaehtoisia kiertokävelyjä
- 12.00 Lounas
- 13.00 Itä-Euroopan sosiaalipolitiikan näköaloja
The Shaping of "Post-Communist" Social Policy: the Role and Ideology of Supranational Agencies
Professor Bob DEACON, Leeds Metropolitan University, U.K.
- 14.00 Työryhmät
Mukana englanninkielinen erityistyöryhmä Itä-Euroopan sosiaalipolitiikasta
- 16.00 Lopetusistunto

Päiville osallistuu suomalaisten lisäksi 50-60 virolaista asiantuntijaa.

Ilmoittautumislomakkeita saa Sari Andsténilta osoitteesta Helsingin yliopisto/Sosiaalipolitiikan laitos, PL 25, 00014 HELSINGIN YLIOPISTO (Fax 90-191 7019).

Osallistumismaksu on 300 mk; Sosiaalipoliittisen yhdistyksen jäsenille maksuton.